Väärä- ja Poltinjoen selvitystyö

KVVY Tutkimus Oy

RAPORTTI

2025

Väärä- ja Poltinjoen selvitystyö

Raportti 15.10.2025, päivitetty 27.11.2025

Maastokatselmus, mittaukset, suunnittelu

KVVY Tutkimus Oy / Tampere
Eetu Savilahti, suunnittelija

Suunnittelu

KVVY Tutkimus Oy / Tampere
Konsta Hartikainen, suunnittelija
Karri Reiman, suunnittelija

Raportin kirjoittaminen:

KVVY Tutkimus Oy / Jyväskylä
Aaro Pudas, suunnittelija, biologi

Hyväksynyt:

KVVY Tutkimus Oy / Tampere
Janne Pulkka, johtaja suunnittelupalvelut

Tilaaja:

Kehittämisyhtiö Ikaalisten Kylpyläkaupunki Oy / Ikaalisten Kehitys
% Veli-Matti Ruotsalainen
Karhoistentie 3
39500 Ikaalinen

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO 4
2. SUUNNITELMAN TAUSTATIEDOT 5
   2.1 Vedenkorkeustiedot 5
      2.1.1. Virtaama (Vemala) 9
   2.2 Aiemmat selvitykset ja kunnostukset 11
      2.2.1. Poltinkosken myllypadon kunnostus 1997–2002 11
      2.2.2. Kyrösjärveen pohjoisesta laskevien jokien kalatieselvitys 2012 11
      2.2.3. Kyrösjärven kalatalousalueen käyttö ja hoitosuunnitelma vuosille 2022–2031 . 12
      2.2.4. Kihniön-Parkanon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma 2022–2031 ... 12
   2.3 Tiedot paikallisesta kalastosta 12
      2.3.1. Parkanonjärven kalaistutukset 2010–2025 14
      2.3.2. Leppäsjärven kalaistutukset 2010–2025 15
   2.4 Muut lajitiedot 15
   2.5 Muinaismuistokohteet 16
   2.6 Rapuruton huomioiminen 16
3. KALATALOUDELLISET KUNNOSTUSKOHTEET 17
   3.1 Poltinjoen kalatien kunnostus 17
   3.2 Poltinkosken alaosan kunnostus 21
   3.3 Poltinkosken yläosan kunnostus 22
   3.4 Käkelänkosken elinympäristökunnostus 22
4. VIRKISTYSKÄYTÖN EDISTÄMISKOHTEET 24
   4.1 Esteetön kalastuslaituri 24
   4.2 Kukkurankosken ohituspaikka ja taukopaikka 26
   4.3 Vääräjoen lapiolahdentien parkkipaikka 29
   4.4 Kaatuneet puut ja eroosio 29
5. YHTEENVETO 33
   5.1 Seuraavat vaiheet ja rahoitushaku 34
6. SUUNNITTELUTOIMISTON YHTEYSTIEDOT 36
7. VITTEET 36
8. LIITTEET 38

Euroopan unionin osarahoittama

LEADER Pohjois-Satakunta

Väärä- ja Poltinjoen selvitystyö

1. JOHDANTO

Tämän työn tarkoituksena on kartoittaa kohteita Vääräjoella ja Poltinjoella, joita voitaisiin kehittää. Työnanto koostui neljästä tosiinsa liittyvistä kokonaisuudesta: virkistyskäytön selvittäminen, vesistökunnostusselvitys, valuma-alueen kunnostamisen esiselvitys, sekä yleisötilaisuuksien pitäminen em. aiheista. Virkistysselvityksessä tarkoituksena oli kartoittaa kohteita, joilla alueen pääasiallisia virkistyskäyttömahdollisuuksia, eli melontaa ja kalastusta, voitiaisiin parantaa. Alkuperäisestä ideasta poiketen tässä työssä ei ole tarkisteltu mahdollisuuksia perustaa kalatie Vääräjoen voimalaitoksen yhteyteen. Ideasta luovuttiin 29.7.2025 tilaajan edustajan kanssa käydyn keskustelun aikana. Sen sijaan työssä on keskitytty muihin kalataloudellisiin kunnostuskohteisiin.
Valuma alueen esiselvityksestä on laadittu erillinen raportti, jonka laati Kaisa Kätkävaara. Projektista on pidetty yleisötilaisuus 3.2.2025 klo 17.00–19.00 Altin Salissa Ikaalisissa. Projektista on tarkoitus pitää toinen yleisötilaisuus marraskuussa 2025.

Vääräjoki ja Poltinjoki ovat Ikaalisten kunnassa sijaitsevia jokia, jotka yhdistyvät toisiinsa lähellä Poltinkylää. Vääräjoki on noin 13 kilometriä pitkä joki, joka saa alkunsa Parkanonjärvestä. Poltinjoki saa alkunsa Teurulammesta eli Niskalanlammesta ja se on noin 3 km pitkä. Vääräjoen ja Poltinjoen selvitysalue jakautuu kahden kalatalousalueen alueille. Poltinjoki ja Kukkurankosken alapuolinen Vääräjoki kuuluvat Kyrösjärven kalatalousalueeseen. Kukkurankosken yläpuolinen Vääräjoki kuuluu Kihniön-Parkanon kalatalousalueeseen. Alueelta löytyy kaksi verkkosivustoa, joista löytyy tietoa alueen kalastuksesta ja kalatalousalueista: http://www.kyrosjarven.fi/ ja https://poltinkoski.fi/index.html.

KVVY on pitkäjänteinen kotimainen toimija, jolla on yli 30 vuoden kokemus Kyrösjärven alueesta. KVVY on tutkinut alueen kalojen elohopeapitoisuuksia vuodesta 1992 lähtien. Ja kalataloudellisia, sekä pohjaeläinten tarkkailuja vuodesta 2000-lähtien.

Suunnitelmasta on tehty dgn-tiedosto, jossa esitellään löydetyt kunnostuskohteet ja muita tietoja alueesta. Korkeudet esitetään N2000-järjestelmässä.

2. SUUNNITELMAN TAUSTATIEDOT

2.1 Vedenkorkeustiedot

Poltinjoen ja Vääräjoen lähialueilla on seitsemän vesistömittauksiin liittyvää havaintopaikkaa, jotka löytyvät Hertta-järjestelmästä (2025). Valitettavasti neljä näistä havaintopaikoista mittaa vain aluesadantaa ja lumen aluevesiarvoa, joten näiden tiedoista ei ole hyötyä tässä selvitystyössä (Kuva 1.). Muut neljä havaintopaikkaa/asemaa mittaavat vedenkorkeutta (W) tai virtaamaa (Q). Parkanonjoen ja Parkanonjärven mittauspaikat (tunnus 3507700) ovat olleet käytössä 1.1.1931–31.12.1971, eikä niistä löydy vedenkorkeustietoja tai virtaamatietoja Hertasta. Ainoastaan Leppäsjärven ja Leppäsjärvi – Luusua havaintopaikoista on dataa Hertassa (tunnus 3507900, Kuva 1.). Näiltä kahdelta havaintopaikalta saadut tiedot on esitetty kuvissa 2.–5. ja taulukossa *1*.
Kukkuran vesivoimalalla voisi olla tietoa Vääräjoen vedenkorkeuksista ja virtaamista. Asiaa on tiedusteltu Leppäkoski Group Oy:ltä, mutta he eivät omien sanojensa mukaan tallenna virtaama tai vedenkorkeustietoja Vääräjoen padolta.

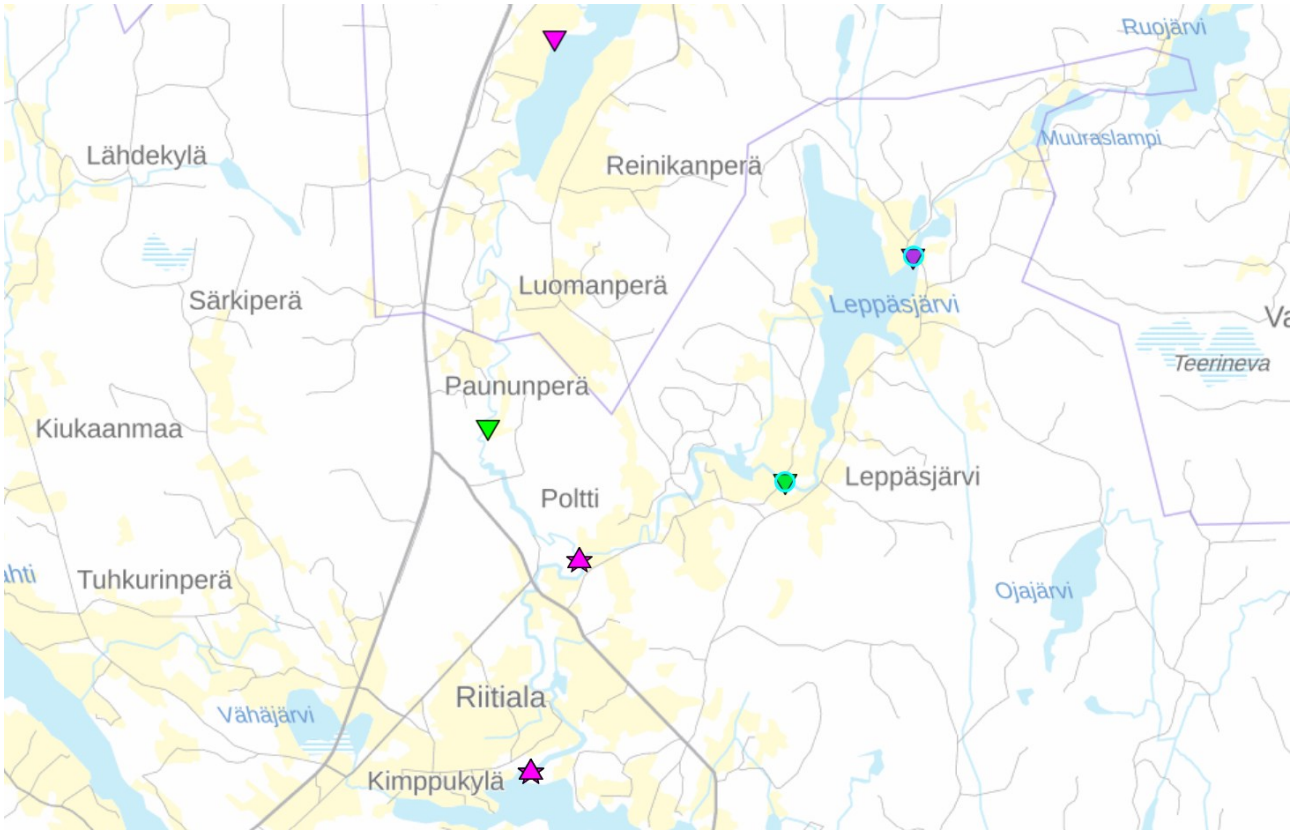

Kuva 1. Poltinjoen ja Vääräjoen alueiden vedenkorkeusmittausasemat. Alimpana olevat asemat Kimppukylällä ja jokiharassa (Hertta tietojärjestelmän asematunnukset 35853, 35753 ja 35857), merkattu kolmiolla ja tähdellä) mittaavat vain aluesadantaa ja lumen aluevesiarvoa, joten näiden asemien tiedoista ei ole suoraa hyötyä tässä työssä. Paununperän lähellä on asema 3507700 (ylösalainen vaaleanvihreä kolmio) mittaa virtaamaa (Q). Parkanonjärvessä on asema 3507700 (ylösalainen sininen kolmio) mittaa vedenkorkeutta (W). Teurulammen ja Leppäsjärven välissä oleva Leppäjärvi – Luusua-

asema 3507900 (ylösalainen vihreä kolmio) mittaa virtaamaa (Q). Leppäsjärvessä oleva Leppäsjärven asema 3507900 (ylösalainen turkoosi kolmio) mittaa vedenkorkeutta (W).

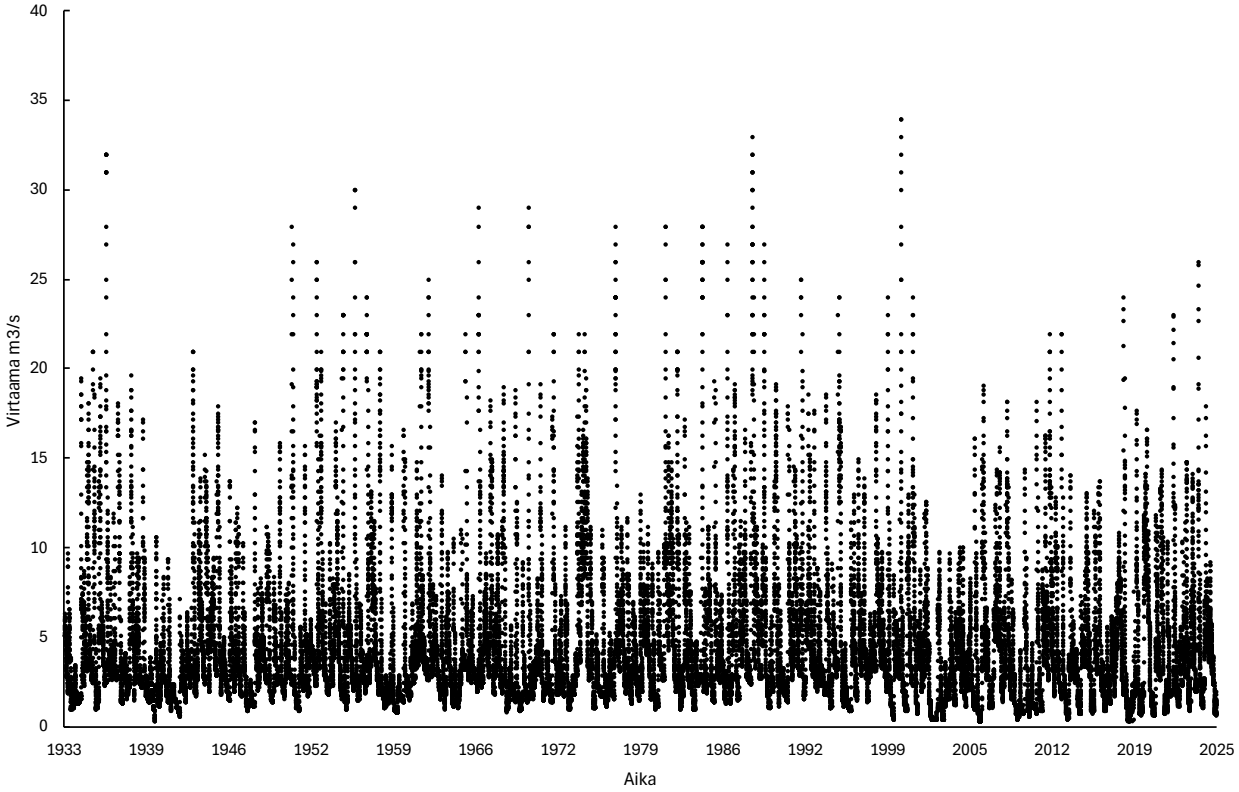

Kuva 2. Leppäsjärvi – Luusua (Hertta koodi 3507900) virtaamat koko mittaushistorian ajalta 1.1.1933-12.10.2025. Jokainen piste kuvaa yhden vuorokauden virtaaman keskiarvoa.

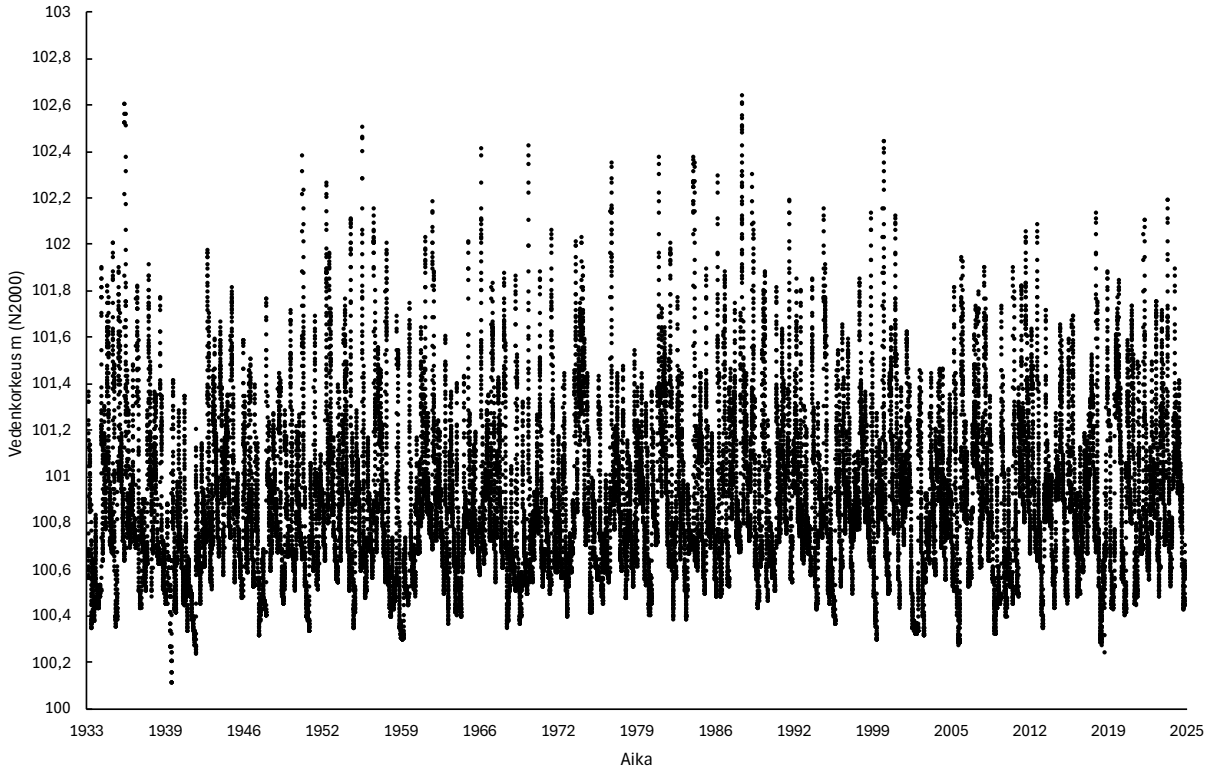

Kuva 3. Leppäsjärvi (Hertta koodi 3507900) vedenkorkeus koko mittaushistorian ajalta 1.3.1933-12.10.2025. Jokainen piste kuvaa yhden vuorokauden vedenkorkeuksien keskiarvoa metreinä N2000 korkeusjärjestelmässä. Kuvaajaa tulkittaessa on huomattava, että Y-akseli alkaa 100 metrin korkeudesta, jotta erot arvojen välillä olisivat helpommin luettavissa. Huomioitavaa on myös, että Hertasta puuttuu vedenkorkeusdata 1.1.-28.2.1933 ja 5.3.-31.3.1933.

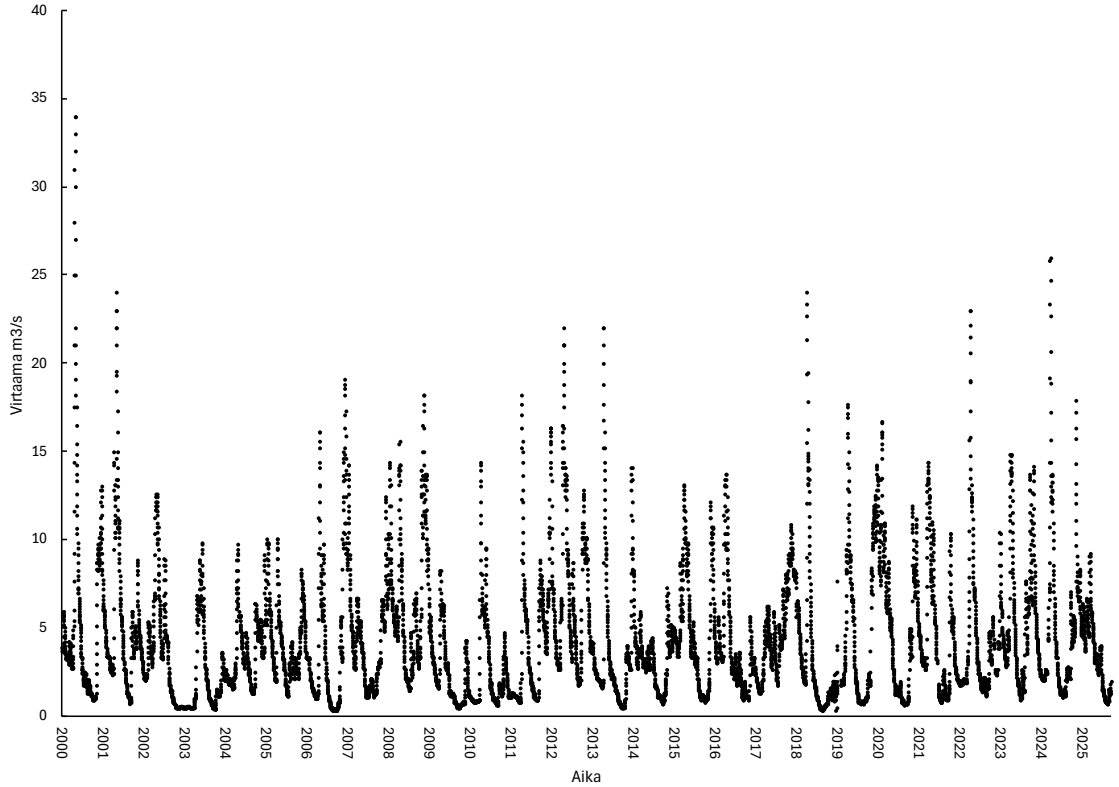

Kuva 4. Leppäsjärvi – Luusua (Hertta koodi 3507900) virtaamat koko ajalta 1.1.2000-12.10.2025. Jokainen piste kuvaa yhden vuorokauden virtaamien keskiarvoa m³/s.

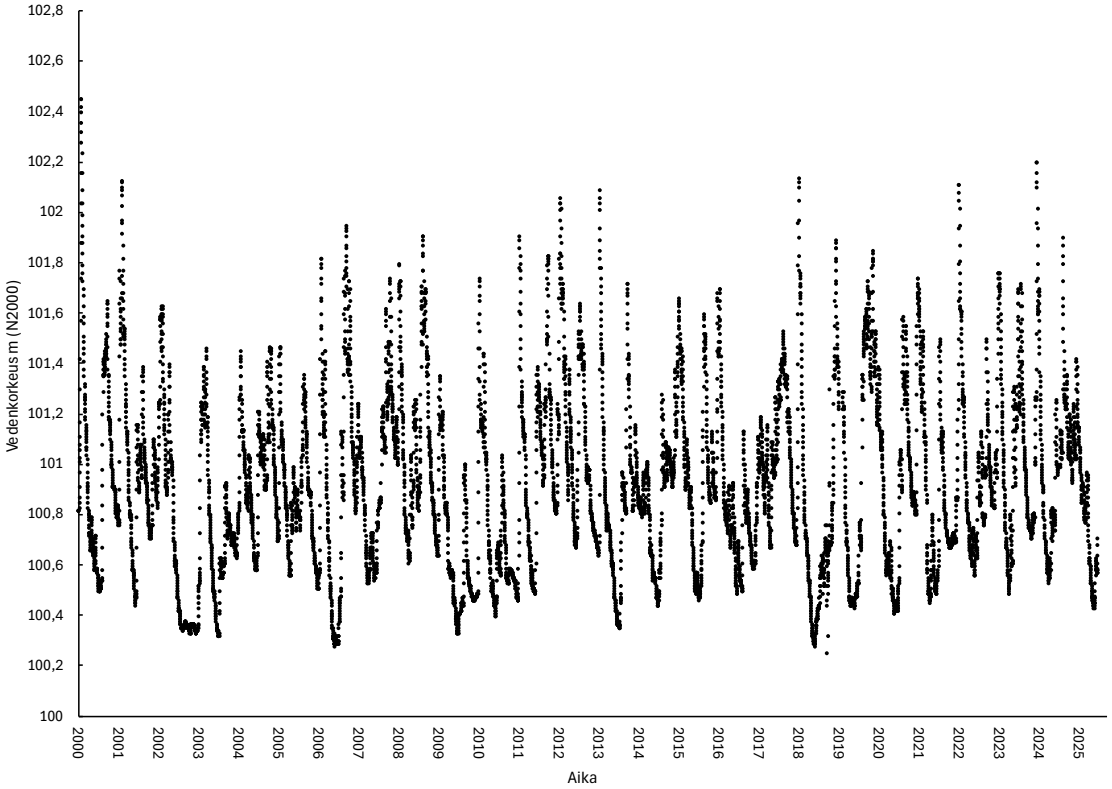

Kuva 5. Leppäsjärven (Hertta koodi 3507900) vedenkorkeus ajalta 1.1.2000-12.10.2025. Jokainen piste kuvaa yhden vuorokauden vedenkorkeuksien keskiarvoa metreinä N2000 korkeusjärjestelmässä. Kuvaajaa tulkittaessa on huomattava, että Y-akseli alkaa 100 metrin korkeudesta, jotta erot arvojen välillä olisivat helpommin luettavissa.

Taulukko 1. Leppäsjärven ja Leppäsjärvi – Luusua havaintoasemien vedenkorkeuksien (W) ja virtaamien (Q) keskiarvot kuukausittain mittausjaksoilla 1933–1999 ja 2000–2025. Taulukon arvojen laskemiseen on käytetty 1.4.1933 alkavaa yhtenäistä mittausjaksoa, koska tätä aiemmat mittaukset eivät muodosta yhtenäistä katkeamatonta sarjaa.

Kuukausi/kuukausien keskiarvo	*Leppäsjärvi W m (N2000)*		*Leppäsjärvi – Luusua Q m³/s*	
	1933–1999	*2000–2025*	*1933–1999*	*2000–2025*
Tammikuu	100,80	101,01	3,52	5,00
Helmikuu	100,72	100,88	2,88	3,56
Maaliskuu	100,68	100,83	2,65	3,10
Huhtikuu	101,07	101,27	7,19	8,32
Toukokuu	101,41	101,27	11,09	7,60

Kesäkuu	100,97	100,93	5,19	3,84
Heinäkuu	100,73	100,75	3,10	2,43
Elokuu	100,72	100,64	3,22	1,75
Syyskuu	100,76	100,63	3,50	1,87
Lokakuu	100,88	100,77	4,52	3,00
Marraskuu	100,99	101,02	5,51	5,18
Joulukuu	100,94	101,09	4,92	5,86
Koko ajanjakson keskiarvo	100,89	*100,92*	4,78	4,29

2.1.1. Virtaama (Vemala)

Vemala vesistömallijärjestelmästä tehtiin simulaatio Poltinjoen virtaamista. Simulaation teki Karri Reiman. Vemalan mukaan Poltinjoen keskivirtaama 2000–2024 (Taulukko 2 ja Kuvat 6–7). Simulaation mukaan Alin alivirtaama oli 0,24 m^3/s ja se oli vuonna 2006. Korkein ylivirtaama oli puolestaan 35,12 m^3/s ja se oli vuonna 2000. Suurin koko vuoden keskimääräinen virtaama oli vuonna 2012 jolloin virtaama oli 7,38 m^3/s. Pienin koko vuoden keksimääräinen virtaama oli vuonna 2003, jolloin virtaama oli 2,43 m^3/s. Poltinjoen virtaamaa arvioitiin ETRS-TM35FIN koordinaateista N6868437,990E291547,069.

Taulukko 2. Vemalan antamat keskeiset arvot Poltinjoen virtaamalle.

Suure	Suureen lyhenne	2000–2024 m^3/s
Ylivirtaama	HQ	35,12
Keskiylivirtaama	MHQ	16,95
Keskivirtaama	MQ	4,62
Keskialivirtaama	MNQ	1,05
Alivirtaama	NQ	0,24

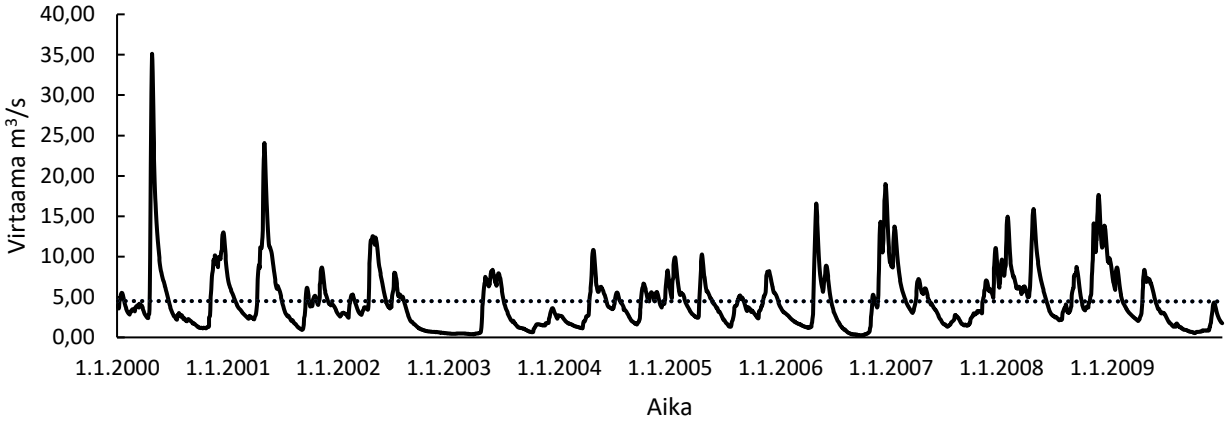

Kuva 6. Vemala simulaation tulokset Poltinjoen virtaamille vuosina 2000–2009. Musta yhtenäinen viiva kuvaa simuloitua virtaamaa ja katkoviiva kuvaa 2000–2024 ajanjakson keskivirtaamaa.

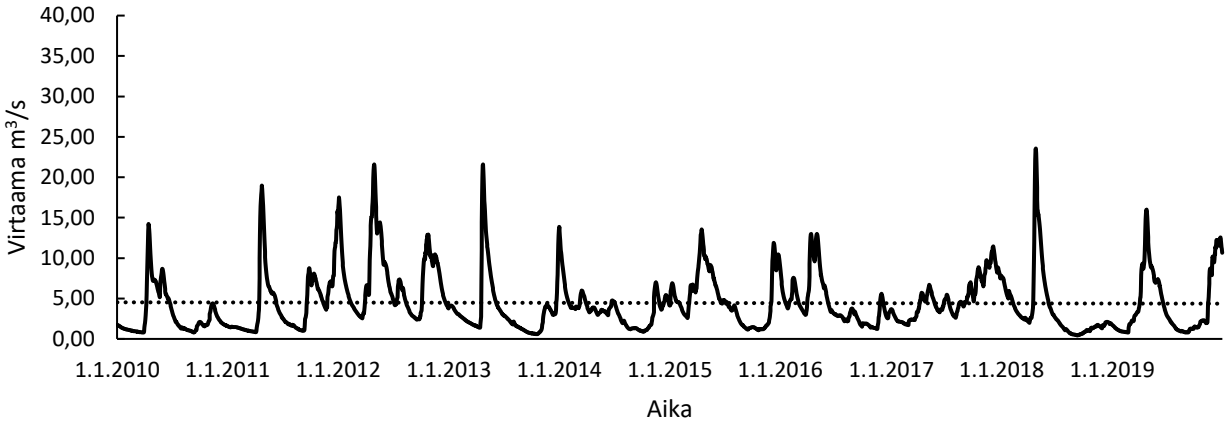

Kuva 7. Vemala simulaation tulokset virtaamille Poltinjoessa vuosina 2010–2019. Musta yhtenäinen viiva kuvaa simuloitua virtaamaa ja katkoviiva kuvaa 2000–2024 ajanjakson keskivirtaamaa.

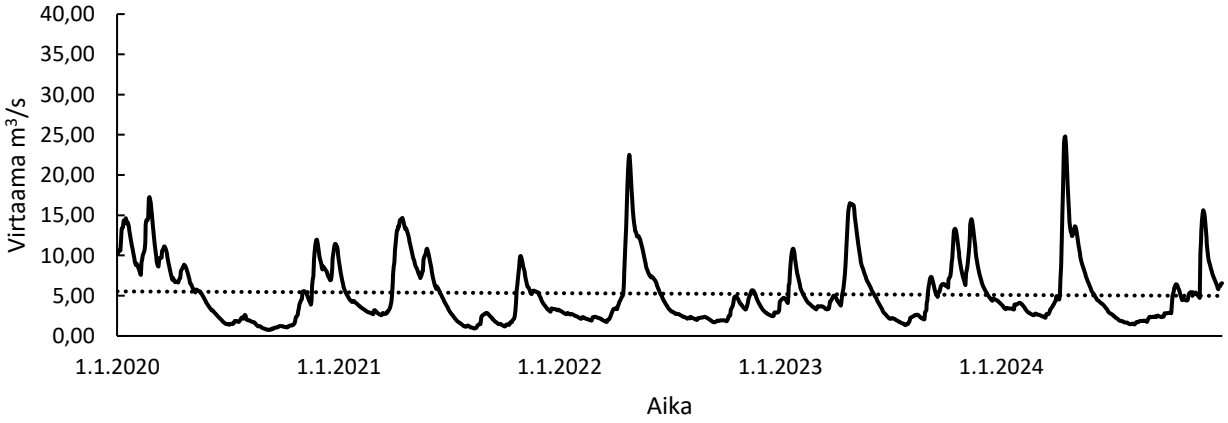

Kuva 8. Vemala simulaation tulokset virtaamille vuosina 2020–2024 Poltinjoessa. Musta yhtenäinen viiva kuvaa simuloitua virtaamaa ja katkoviiva kuvaa 2000–2024 ajanjakson keskivirtaamaa.

2.2 Aiemmat selvitykset ja kunnostukset

Poltinjoki ja Vääräjoki ovat olleet pitkään ihmisten käytössä, joten niitä on muokattu aikojen saatossa mm. uittotoimintaa varten. Uittosäännön purkamisen jälkeen koskia on alettu kunnostaa rännimäisitä rakenteista kohti luonnonmukaisempia ratkaisuja.

2.2.1. Poltinkosken myllypadon kunnostus 1997–2002

Tässä kappaleessa on käytetty lähteinä Länsi-Suomen vesioikeuden päätöstä (2000) ja Kalatalouden kunnostussuunnitelmaa (Hämeen ympäristökeskus 1997). Hämeen ympäristökeskus laati Poltinkoskelle kunnostussuunnitelman vuonna 1997 osana laajempaa Aurejoen reitin kunnostushanketta. Aurejoen reitillä, johon Poltinkoski kuuluu, uittosääntö on purettu vasta vuonna 1992. Uittoperkkauksien seurauksena reitiltä on hävitetty useita lohikaloille sopivia poikastuotantoalueita. Aurejoen reitin kunnostushankkeen tarkoituksena oli palauttaa Poltinkoski takaisin luontaiseen tilaansa lisäämällä koskeen kaloille sopivaa kiviainesta ja suojakuoppia, sekä avaamalla uomassa olevia sivuhaaroja kalojen käyttöön.
Poltinkoskessa oli aikanaan kaksi myllyä ja vanha pato. Tämä vanha pato sortui osin aikanaan, mikä aiheutti yläpuolisen lammen vedenpinnan korkeuden alenemista. Nykyinen vanhan padon paikalla oleva pohjapato on rakennettu korvaaman em. vanha pato ja varmistamaan yläpuolisen lammen vedenpinnan korkeus. Vuonna 1997 tehdyn suunnitelman mukaan pohjapatoon on suunniteltu 1 x 1 m aukko myllynpuolelle pohjapatoa. Suunnitelman mukaan aukkoon oli tarkoitus rakentaa puinen putki, jota pitkin vettä johdettaisiin myllylle. Tätä puuputkea ei kuitenkaan havaittu 2025 tehdyn maastokäynnin aikana.
Putkelle jätettyä aukkoa pohjapadossa voitaisiin hyödyntää uuden kalatien rakentamisessa, jos se sopii nykyiselle myllyn omistajalle. Käyttämällä olemassa olevaa aukkoa kalatien rakentaminen olisi helpompaa ja halvempaa, kuin jos pohjapatoon pitää tehdä uusi aukko.

2.2.2. Kyrösjärveen pohjoisesta laskevien jokien kalatieselvitys 2012

Tämän kappaleen lähteenä on Apajax Oy ja Maveplan Oy (2012) kalatieselvitys. Selvityksessä tutkittiin Kukkurankosken, Leppäkosken ja Käenkosken patoja kalanvaellusesteinä ja etsittiin ratkaisuja patojen ja laajemmin alueen kalojen vapaamaan vaeltamisen mahdollistamiseksi.
Selvitys sisältää lyhyen historiikin Aurejoen reitin historiasta, jonka pääkohdat Poltinjoen ja Vääräjoen suhteen ovat:

- 1500-luvun loppupuolelta alkanut vesimyllyjen rakentaminen
- 1800-luvulla alkanut järvien pinnan laskeminen maatalousmaata varten
- 1850-luvun puolivälissä alkanut puunuitto
- 1989 Kukkurakosken vesivoimalan käyttöönotto
- 1900-luvun loppupuolelta alkanut taimenten istutus Aurejoen reitin vesistöihin
- 2000-luvulla tehdyt kunnostukset

Kalatieselvitys tunnisti Väärä- Poltinjoen alueelta Käkelänkosken ja Poltinkosken taimenen poikastuotantoalueiksi ja Poltinkosken Poltinkosken alapuolella olevan myllynjäänteiden

lähellä olevan pohjapadon ja kalatien kaloille vaikeasti ylitettäväksi. Lisäksi selvitys arvioi, että Kukkurankosken pato on kaloille mahdoton ohittaa. Kalaselvityksen mukaan padon pudotuskorkeus on 4,7 metriä keskivirtaama 5,5 m^3/s ja se tuottaa vuodessa sähköä noin 80 tuhannen euron edestä vuoden 2011 tai 2012 sähkönhinnoilla. Selvityksen mukaan Kukkurankosken ohittavan kalatien rakennuskustannukset olisivat luokkaa 600–900 tuhatta euroa ja vuosittaiset kustannukset 8–9 tuhatta euroa.

2.2.3. Kyrösjärven kalatalousalueen käyttö ja hoitosuunnitelma vuosille 2022–2031

Tässä kappaleessa on käytetty lähteenä Pirkanmaan kalatalouskeskuksen hoitosuunnitelmaa Kyrösjärven kalataloudelliselle alueelle (2021). Kyrösjärven ekologisen tilan heikentymisen taustalla on valuma-alueelta tuleva hajakuormitus, turvetuotanto ja metsätalous. Molemmissa käyttö- ja hoitosuunnitelmissa todetaan, että Kukkurankosken pato muodostaa täydellisen nousuesteen.
Kihniö-Parkanon suunnitelman mukaan Vääräjoessa on luontainen taimenkanta. Tosin osa joessa esiintyvistä kaloista on istutettuja, istutettujen jälkeläisiä tai istutettujen ja luontaisten taimenten jälkeläisiä.
Kyrösjärveen on istutettu kesänvanhoja kuhia 1980–2019 tai 2020 asti, minkä jälkeen istutukset lopetettiin tarpeettomina. Kyrösjärveen on istutettu siikaa 1980-luvun alkupuolelta vuoteen 2000. Siian istutuksia jatkettiin 2008–2020. Järvitaimenistutuksia 2010, 2012 ja 2013, kirjolohta kuhaa ja planktonsiikaa 2010–2020 sekä peledsiikaa 2016. Kuhan istutukset on kuitenkin tarkoitus lopettaa suunnitelmakaudella 2022–2031.

2.2.4. Kihniön-Parkanon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma 2022–2031

Kihniö-Parkanon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaan kalatalousalueelle yleisimmin istutetut kalat ovat:

- Harjus *Thymallus thymallus*
- Jokirapu *Astacus astacus*
- Järvisiika *Coregonus lavaretus m. nilssoni*
- Kirjolohi *Oncorhynchus mykiss*
- Kuha *Sander lucioperca*
- Planktonsiika *Coregonus lavaretus m. pallasi*
- Taimen *Salmo trutta*

Täplärapua (*Pacifastacus leniusculus*), joka kantaa rapuruttoa, esiintyy Kyrösjärvessä ja Aurejärvessä. Kyrösjärven kalatalousalue on osa rapustrategiaa (Maa- ja metsätalousministeriö 2023), jolla pyritään suojelemaan jokirapua ja suojelemaan jokirapua täpläravun ja rapuruton leviämiseltä.

2.3 Tiedot paikallisesta kalastosta

KVVY Tutkimus Oy on tehnyt kalataloudellista tarkkailua Kyrösjärvellä 2000-luvulta lähtien. Viimeisimmän julkaistun tarkkailun (KVVY Tutkimus Oy 2023) mukaan Kyrösjärvellä esiintyy seuraavia lajeja:

- Ahven *Perca fluviatilis*
- Hauki *Esox lucius*
- Järvilohi *Salmo salar m. sebago*
- Karppi *Cyprinus carpio*
- Kiiski *Gymnocephalus cernua*
- Kirjolohi *Oncorhynchus mykiss*
- Kuha *Sander lucioperca*
- Kuore *Osmerus eperlanus*
- Lahna *Abramis brama*
- Made *Lota lota*
- Muikku *Coregonus albula*
- Pasuri *Blicca bjoerkna*
- Ruutana *Carassius carassius*
- Salakka *Alburnus alburnus*
- Siika *Coregonus lavaretus*
- Sorva *Scardinius erythrophthalmus*
- Sulkava *Ballerus ballerus*
- Suutari *Monochamus sutor*
- Särki *Rutilus rutilus*
- Säyne *Leuciscus idus*
- Taimen *Salmo trutta*
- Toutain *Leuciscus aspius*

Sähkökoekalastusrekisterin mukaan (2025), Vääränjoella ja Poltinjoella on tehty sähkökoekalastuksia 2002–2017. Poltinjoella sijaitsee seitsemän sähkökoekalastusalaa, joista kaksi on Käkelänkoskessa ja loput viisi Poltinkoskessa (*Kuva* 9.). Poltinkoski on pitkä, joten kolme koekalastusaloista sijaitsee kosken alaosissa ja kaksi sen yläosissa. Poltinkosken alaosissa on sähkökoekalastettu vuosina 2002, 2013, 2017, 2023. Vuonna 2002 Poltinkosken alaosasta tuli vain särkeä, mutta myöhemmillä kalastuskerroilla on saatu ahventa, haukea, kivisimppua ja taimenta. Poltinkosken yläosissa on kalastettu 2013 ja 2023, Käkelänkoskea on sähkökoekalastettu vuosina 2002, 2017 ja 2023. Käkelänkoskesta on saatu saaliiksi ahventa, kivisimppua, madetta, pikkunahkiaista, särkeä ja taimenta. Vääräjoella on yksi sähkökoekalastusala Kukkuranvirrassa, eli noin 300 metriä Kukkuran voimalaitoksesta alavirtaan. Kukkuranvirtaa on sähkökoekalastettu vain 2013, jolloin saaliiksi saatiin ahventa, kivisimppua ja särkeä.

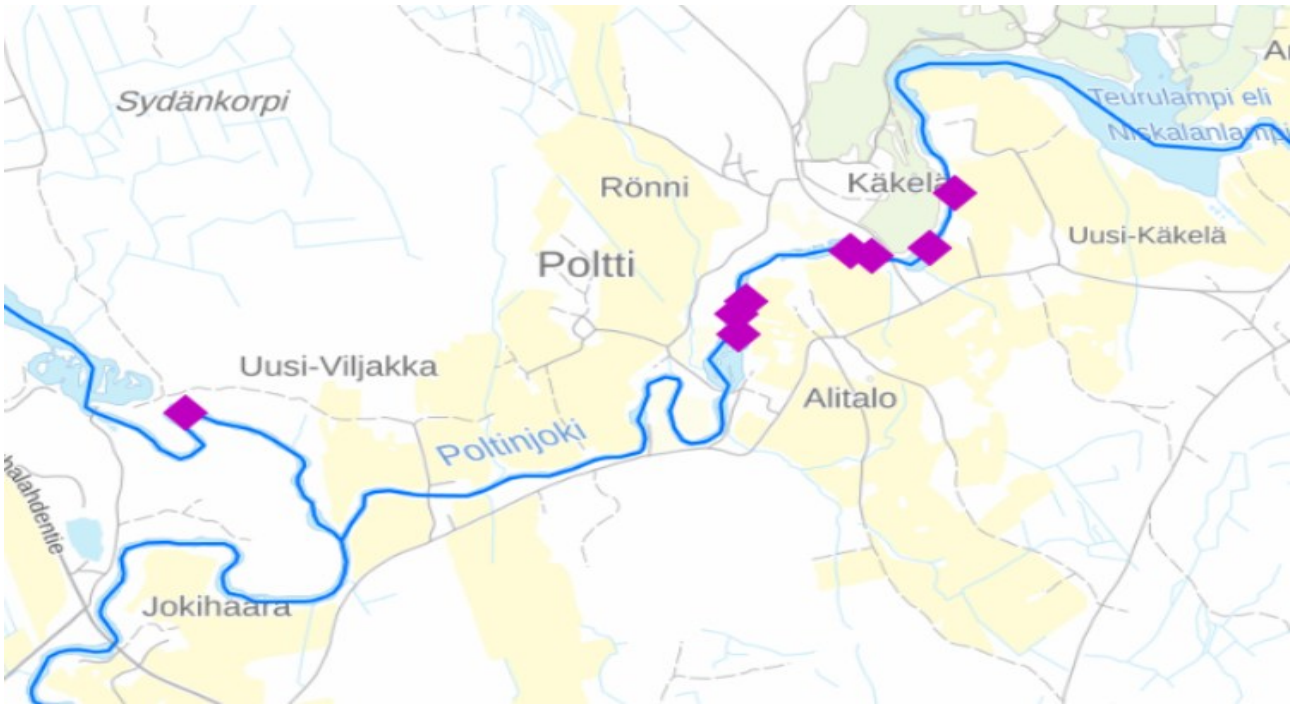

Kuva 9. Sähkökoekalastusalat Poltinjoella ja Vääräjoella. Kuva peräisin Koekalastusrekisteristä (2025).

2.3.1. Parkanonjärven kalaistutukset 2010–2025

Leppäsjärveen on istutettu Sähi-istutusrekisterin mukaan 112644 kalaa vuosina 2010–2025. Tietohaku tehtiin 13.10.2025. Kaikki vuosien 2011–2025 istutukset ovat olleet 1 kuukauden ikäistä kuhaa. Vuonna 2010 on istutettu 3 kk vanhaa järvitaimenta. Tarkemmat tiedot istutuksista on alla olevassa taulukossa 3.

Taulukko 3 Parkanonjärveen istutetut kalat 2010–2025. Taulukon tiedot ovat peräisin Sähi-istutusrekisteristä. Tiedot on haettu 13.10.2025.

Kala	Kanta	Ikä	Istutusvuosi	Kpl
Kuha	Längelmävesi (muu kanta)	1k	2024	6373
Kuha	Längelmävesi (muu kanta)	1k	2023	8780
Kuha	Längelmävesi (muu kanta)	1k	2022	7375
Kuha	Längelmävesi (muu kanta)	1k	2021	5286
Kuha	Vanajavesi	1k	2020	8276
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2019	5882
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2018	5882
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2018	5882
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2016	4800
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2015	5240
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2014	9650
Kuha	Vanajavesi	1k	2013	7546
Kuha	Vanajavesi	1k	2012	12746
Kuha	Päijänne	1k	2011	8744
Kuha	Päijänne	1k	2011	9317
Järvitaimen	Rautalammin reitti	3k	2010	497

Järvitaimen	Rautalammin reitti	3k	2010	368

2.3.2. Leppäsjärven kalaistutukset 2010–2025

Leppäsjärveen ei ole istutettu kalaa 2010–2014, mutta vuodesta 2015 eteenpäin istutuksia on tehty joka vuosi aina vuoteen 2022 asti. Istutuksia on jatkettu 2025. Leppäsjärveen on istutettu 2015–2025 ajanjaksolla 44363 kalaa, joista 73 % (32358 kpl) on ollut kuhaa. Tarkemmat tiedot istutuksista on alla olevassa taulukossa 4.

Taulukko 4 Leppäsjärveen istutetut kalat 2010–2025. Taulukon tiedot ovat peräisin Sähi-istutusrekisteristä ja ne on haettu 13.10.2025.

Kala	Kanta	Ikä	Istutusvuosi	Kpl
Kuha	Längelmävesi (muu kanta)	1k	2025	1617
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2022	3065
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2021	1563
Planktonsiika	Rautalammin reitti	1k	2021	1960
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2020	2763
Planktonsiika	Rautalammin reitti	1k	2020	2100
Peledsiika	Endyr-järvi	1k	2019	667
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2018	5000
Peledsiika	Endyr-järvi	1k	2017	2143
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2017	2550
Kuha	Vanajavesi	1k	2016	4150
Peledsiika	Endyr-järvi	1k	2015	667
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2015	2000
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2014	3250
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2012	3500
Peledsiika	Endyr-järvi	1k	2011	2418
Kuha	Pyhäjärvi	1k	2011	2900
Peledsiika	Endyr-järvi	1k	2010	2050

2.4 Muut lajitiedot

Laji.fi -palvelussa tehdyn tietohaun perusteella Vääräjoen ja Poltinjoen lähialueilla on havaittu 206 eri lajia ja 9 vähemmän tarkkaa lajiryhmää. Havainnoissa 41 on lintulajia, joista osa on suojeltuja lajeja. Tässä työssä ehdotetut kunnostukset eivät vaikuta negatiivisesti yhteenkään alueen lintulajiin. Havainnoissa oli myös 3 hyönteislajia, 1 nisäkäslaji (liito-orava) ja 1 *Dolomedes*-sukuinen hämähäkki. Kaikki kolme hyönteislajia ovat elinvoimaisia ja maassamme yleisiä lajeja, joihin ei kohdistu suojelutoimenpiteitä. Liito-orava pesii ja elää puustossa, joten vesistöihin kohdistuvilla kunnostuksilla ei ole vaikutusta lajiin. *Dolomedes*-hämähäkkisukuun kuuluu Suomessa kaksi lajia, jotka molemmat ovat elinvoimaisia ja kumpaankaan ei kohdistu suojelutoimenpiteitä.
Ketoneilikka (*Dianthus deltoides*) ja Etelänpaanusammal (*Calypogeia fissa*) ovat silmälläpidettäviä lajeja, joita havaittu lähialueilla. Näitä lajeja ei saisi häiritä kunnostusten yhteydessä. Etenkin kaivinkoneella liikuttaessa tulisi varoa kulkemista näiden lajien päältä. Mikäli alueella havaitaan haitallisia vieraslajeja, lajien päältä kulkemista tulisi välttää, jotta niiden siemeniä tai kasvinosia ei leviäisi uusille alueille.

Eetu Savilahti havaitsi maastoinventointinsa aikana alueella majavan kaataman puun. Alueella esiintyvä majava voi olla euroopanmajava (*Castor fiber*) tai kanadanmajava (*Castor canadensis*). Euroopanmajava on uhanalainen laji, jonka levinneisyydestä Luonnonvarakeskus on kiinnostunut (Luonnonvarakeskus 2022). Majavan laji voitaisiin selvittää ottamalla lastunäyte ja lähettämällä näyte postitse Luonnonvarakeskukselle. Lastunäytteen voi ottaa periaatteessa kuka vain. Lisätietoja lastunäytteen ottamisesta löytyy Luonnonvarakeskuksen ohjeesta (2022).

2.5 Muinaismuistokohteet

Museoviraston Kyppi-palvelun (26.9.2025) mukaan Poltinjoen ja Vääräjoen alueella on useita muinaismuistokohteita. Kyppi-palvelusta haettujen kohteiden sijainnit on listattu taulukossa 5. Yksikään muinaismuistokohteista ei sijaitse lähellä Poltinkoskelle tai Käkelänkoskelle suunniteltuja koskikunnostuksia tai kalatiekunnostusta. Lähimmät muinaismuistokohteet sijaitsevat linnuntietä yli kilometrin päässä, Poltinkosken kalatiekunnostuksesta. Lisäksi muinaismuistokohteet sijaitsevat kuivalla maalla, joten millään suunnitelluista toimenpiteistä ei ole suoria tai epäsuoria vaikutusta muinaismuistokohteisiin. Poltinkoskessa sijaitsee vanhoja rakenteita, jotka ovat todennäköisesti uitonaikaisia uittorännin osia. Näitä uittorakenteita ei ole merkitty muinaismuistokohteiksi tai muuten suojeltaviksi (Kyppi 26.9.2025). Myöskään vanhojen myllyjen paikkoja tai Poltinkosken vanhan padon paikkaa ei ole merkitty suojeltaviksi kohteiksi (Kyppi 26.9.2025).

Taulukko 5 Poltinjoen ja Vääräjoen alueen muinaismuistokohteet. Tiedot haettu Museoviraston Kyppi-palvelusta 26.9.2025.

Nimi	Koordinaatit ETRS-TM35FIN		Ajoitus ja tyyppi
Heittola 3	6865520	289454	Rautakautinen asuinpaikka.
Heittola	6865623	289698	Historiallinen asuinpaikka.
Heittola1	6865640	289774	Esihistoriallinen asuinpaikka.
Vääräjoki	6867339	289884	Kivikautinen asuinpaikka.
Veneslinna	6867959	290094	Historiallinen kivivalli/tarina- ja kulttipaikka.
Kukkura	6868543	290205	Historialliset maarakenteet ja kuopat

2.6 Rapuruton huomioiminen

Suunniteltaessa koskien kunnostuksia jokirapu tulisi ottaa huomioon. Samat toimenpiteet, kuten kiveäminen, jotka hyödyttävät taimenta, hyödyttävät myös jokirapua (Maa- ja metsätalousministeriö 2023). Kiveämisten lisäksi tulisi myös ottaa huomioon se, ettei täplärapua päästetä leviämään vesistöjen välillä. Esimerkiksi tekemällä koski helpompipääsyiseksi voidaan avata täplärapujen leviämisen mahdollistava reitti (Maa- ja metsätalousministeriö 2023). Poltinjoen pohjapadon ylittävä kalatie on nykyään nousueste kaloille, ja sitä voitaisiin loiventaa helpottamaan kalojen liikkumista alueella. Tämä tekisi Poltinjoesta helpommin kuljettavan myös täpläravulle. Tosin täplärapua esiintyy ylävirtaan pohjapadosta, ts. täplärapu on voinut jo kulkeutua virran mukana pohjapadon alapuolisiin vesistöihin. Pohjapato ei nykyisellään aiheuta sellaista estettä, joka estäisi rapujen liikkumisen ylävirrasta alavirtaan. Loiventamalla pohjapadon ylittävää kalatietä helpotetaan alavirassa esiintyvien lajien leviämistä ylävirtaan, joten mietittyjen toimenpiteiden ei pitäisi edistää täpläravun leviämistä. Lisäksi, kuten kappaleessa 2.2.4 mainitaan, rapuruttoa

kantavaa täplärapua esiintyy jo nykyisellään Kyrösjärvessä ja Aurejärvessä, ts. Poltinjoen sekä ylä- että alavirrassa on jo rapuruttoa ja täplärapua.

3. KALATALOUDELLISET KUNNOSTUSKOHTEET

Poltinjoella tunnistettiin useita potentiaalisia kalataloudellisia kunnostuskohteita. Kalataloudelliset kunnostukset tulisi tehdä mieluiten kesällä tai varhain syksyllä, jotta ei häirittäisi taimenten kutua myöhään syksyllä ja pienpoikasten sorasta nousua keväisin.
Poltinjoelta tunnistettiin neljä aluetta (Kuva 10.), joissa on kalataloudellisia kunnostuskohteita:

1. Poltinjoen kalatie
2. Poltinkosken alaosa
3. Poltinkosken yläosa
4. Käkelänkoski

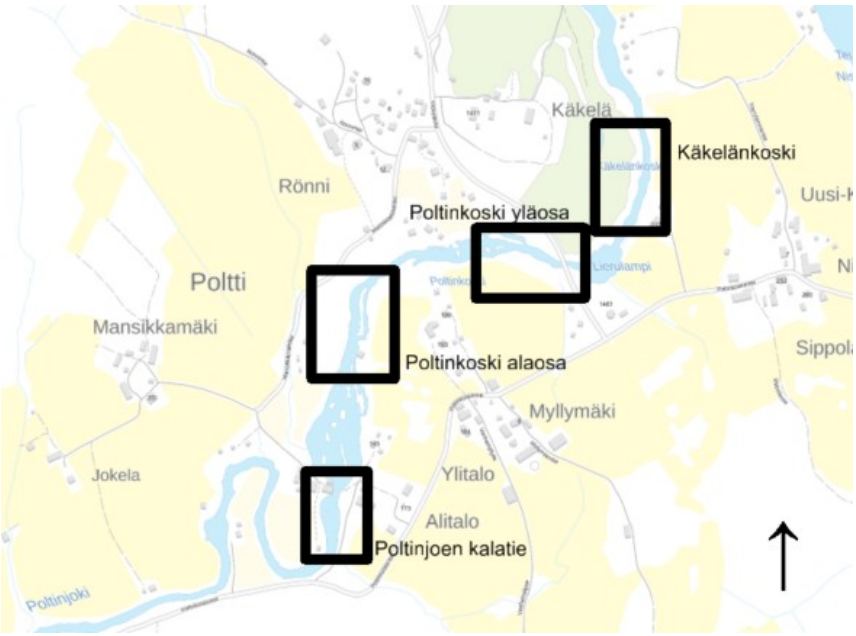

Kuva 10. Poltinjoen kunnostuskohteiden sijainnit kartalla. Kunnostettavat alueet on merkitty mustilla suorakulmiolla kartalle. Musta nuoli oikeassa alakulmassa on pohjoisen ilmansuunnan osoittava nuoli.

3.1 Poltinjoen kalatien kunnostus

Poltinjoen myllyn kalatien pohjan- ja vedenpinnan korkoja alivirtaaman aikaan 22.8.2025 GNSS-laitteistolla (Kuva 11.). Pohjapadon yläpuolinen vedenkorkeusasteikko näytti lukemaa +0.22 m. Kalatien jyrkimmän osuuden pituudeksi mitattiin 1667 cm ja tämän osuuden pudotuskorkeus on 252 cm vedenpinnan mukaan mitattuna. Kalatien kaltevuudeksi arvioitiin 15,1 % (Kuvat 11.–14.). Suomen ympäristökeskuksen raportin (2010) mukaan 5 % kaltevuus on suurin sopiva kaltevuus ohitusuomille. Poltinkosken kalatie ei ole ohitusuoma, vaan se on pohjapadon ylittävä kalatie, mutta tästä erosta huolimatta 5 %

maksimikaltevuutta voidaan pitää hyvänä ohjeena kalatielle. Luonnossa esiintyy toki kaltevampiakin koskia ja taimenet ja lohet pystyvät nousemaan jyrkkiäkin koskia. Ongelmana onkin se, että kaikki yksilöt eivät välttämättä pääse nousemaan jyrkkiä koskia ja kosken ylittäminen voi olla vaikeata muille lajeille kuin taimenelle ja lohelle.
Kaltevuusongelmaa voitaisiin korjata muokkaamalla kalatie mutkittelevammaksi, jotta jyrkkyyttä saataisiin laskettua. Lisäämällä mutkittelua kaltevuus voitaisiin saada arviolta laskettua noin 11 %. Ideaalisti kaltevuus olisi alhaisempi, mutta suurempi kaltevuuden laskeminen todennäköisesti vaatisi pohjapadon muokkaamista ja olisi siten huomattavasti suurempi ja kalliimpi projekti kuin pelkkä kalatien mutkittelun lisääminen. Kalatien kunnostamisessa voitaisiin hyödyntää pohjapatoon jätettyä ränninpaikkaa. Pohjapatoon on nimittäin jätetty paikka rännille, joka toisi vettä myllyrakennukselle (kuva 11.). Eetu Savilahti ei havainnut ränniä maastomittauksien aikana 22.8.2025, joten voi olla, että, ränniä ei ole koskaan rakennettu tai se on hävinnyt aikojen saatossa. Rännille tarkoitettua kohtaa pohjapadossa voitaisiin hyödyntää maanomistajan luvalla kalatien kunnostuksessa. Pohjapadon rakenne löytyy Hämeen ympäristökeskuksen 1997 Aurejoen Kalataloudellisesta kunnostussuunnitelmasta (Liite 1 Kuva1).
Kalatien alapuolisen uoman pituus on 2052 cm ja pudotuskorkeus 98 cm ja kaltevuudeksi arvioitiin 4,8 %. Tälle osuudelle voitaisiin tehdä kivikynnys ja poikastuotantoalue (kuvat 15. – 16.).

Kuva 11. Poltinjoen kalatie. Nykyinen kalatie on melko suora ja jyrkkä. Kalatien jyrkkyys tekee siitä vaikeasti ylitettävän kaloille.

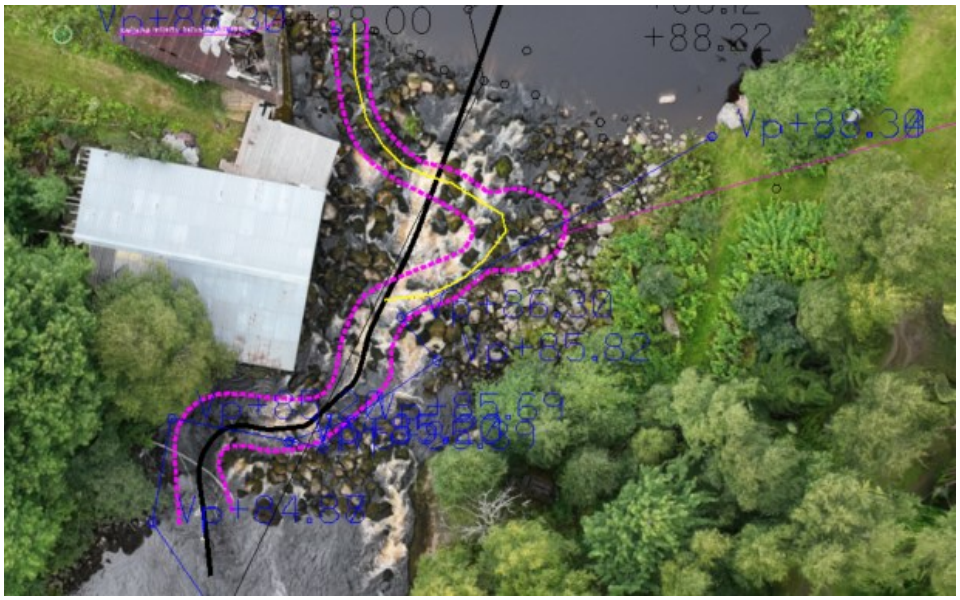

Kuva 12. Poltinjoen kalatie ilmasta nähtynä. Musta viiva kuvaa nykyistä kalatien reittiä. Keltainen viiva on mittalinja, ja katkoviivat kuvaavat alustavaa näkemystä siitä, millainen kunnostettu kalatie voisi olla.

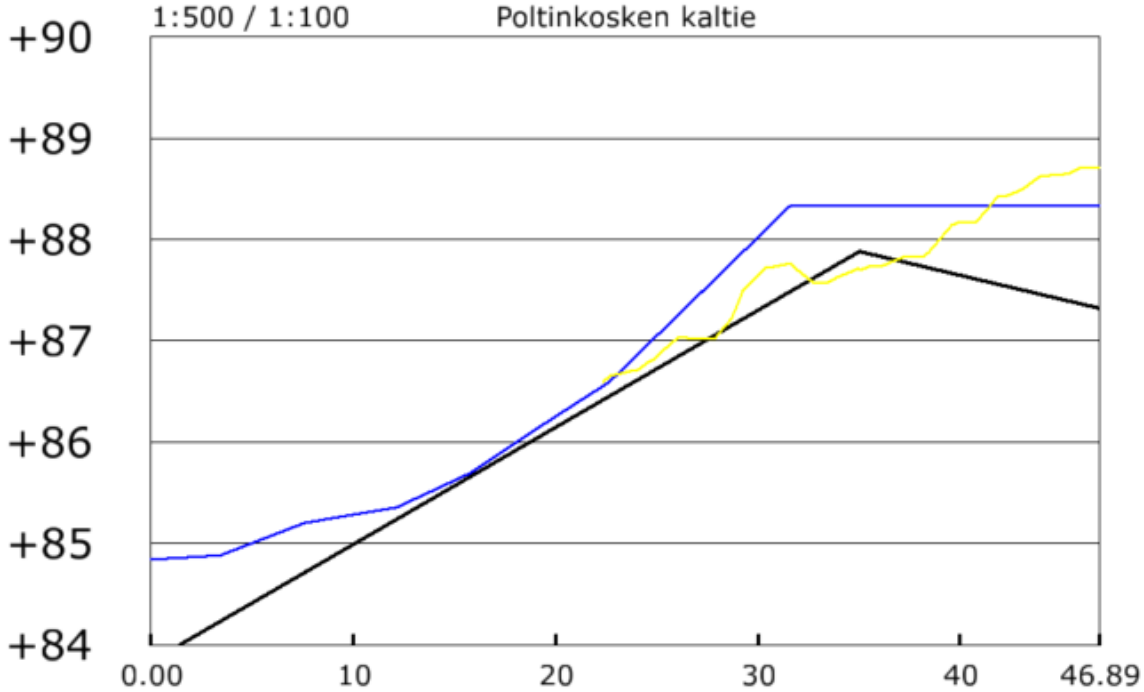

Kuva 13. Poltinjoen kalatien korkeuden sivuleikkaus. Musta viiva kuvaa uoman pohjaa. Sininen viiva kuvaa vedenpinnan korkeutta. Keltainen viiva on mittalinja.

Kuva 14. Poltinjoen kalatien korkeuden sivuleikkaus. Musta viiva kuvaa uoman pohjaa. Sininen viiva kuvaa vedenpinnan korkeutta. Keltainen viiva on mittalinja.

Kuva 15. Poltinjoen kalatien alapuolisen poikastuotantoalueen kunnostus. Ylempi katkoviiva kuvaa mahdollisen kivikynnyksen paikkaa ja alempi katkoviiva kuvaa poikastuotantoalueen paikkaa.

Kuva 16. Poltinjoen kalatien alapuolinen niva.

3.2 Poltinkosken alaosan kunnostus

Poltinkoskea on kunnostettu aiemmin 2000-luvun alkupuolella. Kunnostuksen jälkeen kiviaines on kasautunut riutoiksi koskessa. Näitä kiviriuttoja voitaisiin purkaa ja levittää takaisin koskeen (Kuvat 17.-18.). Samalla koskeen voitaisiin luoda paikalla olevasta kiviaineksesta poikastuotantoalueita. Kunnostus tehtaisiin konetyönä. Alueella on vanhoja betonirakenteita, jotka ovat todennäköisesti toimineet jonkinlaisen rännin pilareina uittoa tai vesimyllyjä varten.

Kuva 17. Poltinkoski ilmasta nähtynä. Purppuralla rajatuilla alueilla olevia kiviriuttoja hajotettaisiin kaloille sopivaksi koskeksi.

Kuva 18. Poltinkosken alaosa. Kosken kivet ovat kasautuneet riutoiksi.

3.3 Poltinkosken yläosan kunnostus

Yliskylän tien sillasta alavirtaan on kolme paikkaa, joihin voitaisiin perustaa kutusoraikoita (Kuva 19.). Sillasta ylävirtaan Lierulammen suulla on neljäs paikka, johon voitaisiin perustaa kutusoraikko (Kuva 19.). Poltinkosken yläosan kunnostus voitaisiin periaatteessa tehdä käsityönä talkoovoimin tai koneellisesti.

Kuva 19. Poltinkosken yläosa. Oranssit katkoviivat kuvaavat mahdollisia kutusoraikoiden paikkoja. Ilmakuvassa oleva silta on Yliskyläntien silta.

3.4 Käkelänkosken elinympäristökunnostus

Käkelänkoski kaipaa laajempaa kunnostusta, sillä koskea on muokattu voimakkaasti uittoa varten (Kuva 20.). Uoman laidoilla on kivikasoja, jotka voitaisiin purkaa ja levittää koskeen (Kuva 21.). Koskea voitaisiin samalla leventää, jotta koski olisi lähempänä luonnontilaansa. Koskeen voitaisiin lisäksi perustaa viisi poikaskivikkoa (Kuva 22.). Kunnostustyö olisi kaivinkoneella tehtävää kunnostustyötä.

Kuva 20. Käkelänkoski on nykyisellään kapea ja sen rannoilla on uittoperkauksien aikaisia kivikasoja. Koskea voitaisiin leventää ja rannoilla olevat kivikasat voitaisiin levittää koskeen luonnonmukaisiksi elinympäristöiksi vesieliöille.

Kuva 21. Poltinjoen Käkelänkosken rannalla oleva kivikasa. Kivet voitaisiin levittää koskeen kaivinkoneella.

Kuva 22. Käkelänkosken kunnostus. Purppura katkoviiva kuvaa levennettävää koskialuetta. Oranssit katkoviivat kuvaavat poikaskivikoitten paikkoja.

4. VIRKISTYSKÄYTÖN EDISTÄMISKOHTEET

Vääräjoen pääasialliset virkistyskäyttötavat ovat melonta, veneily, retkeily ja kalastus. Poltinjoella virkistyskäyttö keskittyy kalastukseen joen koskisuuden takia. Alueella on useita olemassa olevia ja potentiaalisia kohteita, joita voitaisiin kehittää, jotta jokialueet olisivat entistä parempia matkailu-, kalastus- ja veneilykohteita.

4.1 Esteetön kalastuslaituri

Lierulampi sijaitsee Yliskyläntien varressa. Tien varresta, Lierulammen rannalta on parkkipaikka, jossa on Leppäsjärven kalastusseura Ry:n kustantama nuotiopaikka ja roska-astia (Kuva 25.). Parkkipaikalta löytyy myös ilmoitustaulu ja ulkohuussi. Parkkipaikan ympäristöä voitaisiin jatkokehittää ottamalla huomioon esteetön liikkuminen rakentamalla Lierulammen rannalle esteetön kalastuslaituri (Kuva 24.). Laituria varten pitäisi rakentaa esteettömän kulun mahdollistava polku parkkipaikalta. Polun pituus olisi luokkaa 5–40 metriä riippuen laiturin sijoituspaikasta. Polku ja laituri sijaitsisivat kiinteistöllä 143-431-5-7 (Kuva 25.). Laituri ylettyisi osittain kiinteistölle 143-431-876-1 *Tevaniemen kylän yhteinen vesialue*. Laiturin toteuttamiseksi tulee olla yhteydessä ja saada lupa molemmilta edellä mainittujen kiinteistöjen omistajilta.
Vastaavan kaltaisia esteettömiä kalastuslaitureita on rakennettu mm. Parkanon Viinikkajoelle ja Mäntä-Vilppulan Vilppulankoskelle.

Kuva 23. Poltinkosken nuotio- ja taukopaikka.

Kuva 24. Hahmotelma Lierulammen laiturin mahdollisista sijaintipaikoista vihreällä. Valkoiset viivat ovat hahmotelma laiturille johtavasta polusta. Valkoinen katkoviiva on hahmotelma mahdollisesta kutusoraikon paikasta.

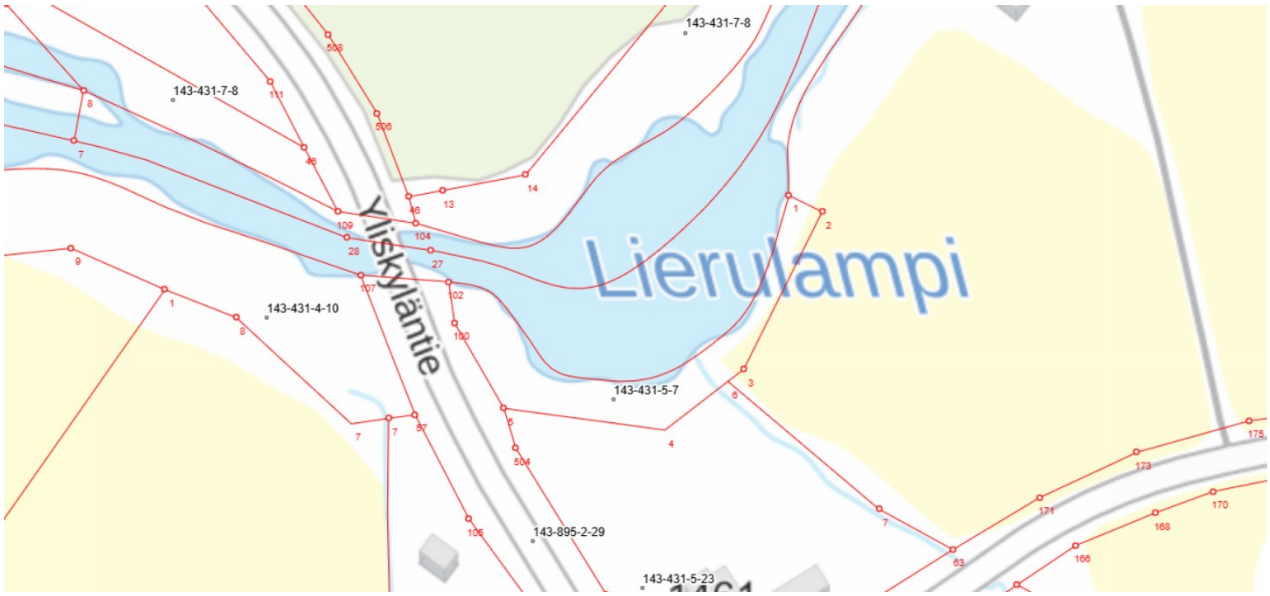

Kuva 25. Lierulammen kiinteistöt. Kartta haettu maanmittauslaitoksen karttapalvelusta 26.9.2025.

4.2 Kukkurankosken ohituspaikka ja taukopaikka

Kukkurankosken voimalaitos estää melomisen Vääräjokea pitkin, joten voimalaitoksen lähelle on rakennettu ohituspaikka, jota pitkin kanootin voi hinata voimalan ohi (Kuvat 26. & 27.). Ohituspaikan yhteydessä on myös laavu, roskapönttö, tulentekopaikka, sekä ulkohuussi (Kuvat 28.–30.). Ohituspaikka ja sen yhteydessä olevat mukavuudet ovat kuitenkin jäänet vähälle ylläpidolle. Näitä ongelmia voitaisiin korjata uudistamalla ohituspaikka mm. uusimalla opasteet ja puut, joita pitkin kanootteja on tarkoitus hinata. Lisäksi ohituspaikka on melko umpeenkasvanut, joten alueen puustoa voisi harventaa, jotta ohituspaikka olisi vetävämmän näköinen matkailijoille ja helpompi löytää. Ulkohuussi on nykyisellään melko karua mallia ja sen ylläpito on jäänyt vähemmälle. Huussi voitaisiin korvata uudella ja ylläpito järjestää uusiksi. Myös roskiksen tyhjentäminen tulisi sopia uusiksi. Laavu ja tulentekopaikka ovat kohtalaisessa kunnossa mutta hyötyisivät kunnostustoimista.

Kuva 26. Kukkurankosken voimalan ohituspaikka. Ohituspaikan kyltit ja puut, joita pitkin kanootti hinataan maaston yli, voitaisiin uusia. Alueella voitaisiin myös tehdä puustonhoitoa, jotta ohituspaikka erottuisi paremmin ympäristöstään.

Kuva 27. Kukkurankosken voimalan ohituspaikka.

Kuva 28. Kukkurankosken voimalan ohituspaikan lähellä olevan taukopaikan roskis on täynnä ja kaipaa ylläpitoa.

Kuva 29. Kukkurankosken voimalan ohituspaikan lähellä olevan taukopaikan laavu ja tulentekopaikka.

Kuva 30. Kukkurankosken voimalan ohituspaikan lähellä olevan taukopaikan ulkohuussi.

4.3 Vääräjoen lapiolahdentien parkkipaikka

Lapiolahdentien kupeessa, noin 300 metrin päässä Parkanonjärvestä, sijaitsee parkkipaikka. Parkkipaikka sijaitsee vapaa-ajan kalastajille sopivasti Vääräjoen yläjuoksun tuntumassa. Parkkipaikkaa voitaisiin kehittää lisäämällä parkkipaikalle opasteita. Lisäksi rannalle vievän polun rakenteita voitaisiin parantaa. Parkkipaikka sijaitsee kiinteistöillä 581-401-92 ja 581-895-2-22 yleinen tie.

4.4 Kaatuneet puut ja eroosio

Vääräjoella havaittiin 51 vedessä olevaa puuta. Osa puista vaikeuttaa vesillä liikkumista ja ne voitaisiin poistaa käsityönä moottorisahalla ja taljoilla uomasta, jotta melominen ja muu vesillä liikkuminen helpottuisi. Puunrungot voidaan jättää sitten joen rannoille tai uittaa pois hyötykäyttöön. Ehkä kipeitten toimia kaipaava puunrunko on Kyrösjärven lähellä Vääräjoen alaosassa oleva uppotukki, joka on vaarallinen veneille. Puiden sijainnit on listattu erillisenä liitteenä olevassa karttatiedostossa (.dgn) punaisilla pisteillä. Puiden poistaminen joesta voitaisiin järjestää esimerkiksi siten, että Ikaalisten kunta tilaisi puiden poistamisen paikallisilta matkailuyrittäjiltä, joka kävisi 1–2 vuoden välein tarkistamassa tilanteen ja poistamassa puut.
Vääräjoella Kukkurakosken alapuolella havaittiin lisäksi kahdeksan muuta kohdetta, jotka on merkitty karttatiedostoon oransseilla pisteillä. Seitsemän näistä kohteista on eroosiosta johtuvia maansortumia (kuvat 31.–38.). Yksi oransseista pisteistä kuvaa sillan viereistä penkkaa, jonka paalupengerrys on laho. Kyseessä on Luhalahdentien sillan viereinen pengerrys (Kuva 38.).

Kuva 31. Maansortuma 1

Kuva 32. Maansortuma 2

Kuva 33. Maansortuma 3

Kuva 34. Maansortuma 4

Kuva 35. Maansortuma 5

Kuva 36. Maansortuma 6

Kuva 37. Maansortuma 7

Kuva 38. Luhalahden tien sillan viereinen puupengerrys. Pengerrys on heikossa kunnossa ja kaipaa uusimista.

5. YHTEENVETO

Keskeisimmät tulevia kunnostussuunnitelmia koskevat havainnot ja ehdotukset on koottu alla olevaan listaan.

- Tunnistettujen kunnostuskohteiden lähellä ei sijaitse suojeltuja muinaismuistokohteita.
    - Alueelle ei tarvitse tehdä historiallisia/arkeologisia selvityksiä.
- Alueella ei ole havaintoja uhanalaisitta lajeista, jotka estäisivät kunnostustyöt.
    - Paikallinen lajisto tulee hyötymään ehdotetuista kunnostuksista.
- Poltinkosken kalatie on nykyisellään jyrkkä.

    - Kalatien loiventaminen auttaisi kalojen mm. taimenen ja kirjolohen vaellusta Poltinjoessa
- Poltinkoski kaipaisi kalataloudellista kunnostusta.
    - Koneellinen kunnostus, jossa hyödynnetään koskessa olevia kiviriuttoja ja lisätään lohikaloille sopivaa kutu- ja poikaskiveä
- Käkelänkosken elinympäristökunnostus
    - Uoman leventäminen käyttämällä rannoilla olevaa kiviainesta.
    - Parannetaan kosken sopivuutta taimelle ja muille kaloille (kutusoraikkojen ja poikaskivikkojen parantaminen).
- Lierulammen esteetön kalastuslaituri
    - Lammen rannalla on parkkipaikka, jonka yhteyteen voitaisiin rakentaa esteetön kalastuslaituri ja laiturille johtava polku.
- Kukkurankosken voimalaitoksen ohituspaikan ehostaminen
    - Melojat voivat ohittaa Kukkurankosken padon ylityspaikan kautta. Paikka on jäänyt vähälle ylläpidolle, joten olemassa olevien rakenteiden uusiminen tai kunnostaminen tekisi alueesta vetävämmän melojille ja muille virkistyskäyttäjille.
- Kukkurankosken voimala on tunnistettu aiemmassa selvityksessä täydelliseksi nousuesteeksi kaloille (Apajax Oy ja Maveplan Oy 2012).
    - Kukkurankosken mahdollisten kunnostusten laajuus ja kustannukset olisivat niin isoja, ettei tätä mahdollisuutta ole lähdetty arvioimaan.
- Vääräjokeen ja Poltinjokeen on kaatunut useita puunrunkoja.
    - Puunrungot haittaavat vesillä liikkumista. Pahiten haitallisimmat puunrungot voitaisiin poistaa, jotta alue olisi houkuttelevampi virkistyskäyttäjille.
    - Kaikkia jokiin kaatuneita puita ei tarvitse poistaa, sillä puunrungot tarjoavat taimenille ja monille muille kaloille suojapaikkoja.

5.1 Seuraavat vaiheet ja rahoitushaku

Koneellisiin koskikunnostuksiin tarvitaan työnjohtaja ja osaava kaivinkoneenkuljettaja. Sekä johtajalla että kaivinkoneenkuljettajalla tulee olla aiempaa kokemusta koskikunnostuksista. Työturvallisuuden takia kaivinkoneenkuljettajalla tulee olla aiempaa kokemusta koskikunnostuksista, sillä liikkuminen vedessä liukkaiden kivien päällä on vaikeata kaivinkoneella ja kysyy hyviä hermoja. Lisäksi kaivinkonetyö vaatii usein hyvin pikkutarkkaa kaivinkoneen kauhan käyttöä ahtaissa koskenrantametsiköissä. Koneellinen työ voidaan tehdä myös koskikunnostuksiin muokatulla metsäkoneella. Työkoneessa tulee käyttää biohajoavaa öljyä ympäristöriskien minimoimiseksi ja koneessa tulee olla mukana tarvittavat öljyntorjuntavälineet. Kaivinkoneiden tuntihinta vaihtelee huomattavasti toimijasta toiseen mutta liikkuu yleensä välillä 100–150 €/h. Kosken kunnostamiseen menevä aika riippuu paljon tehtävistä kunnostuksista ja siitä, kuinka vaikeata koskeen on päästä työkoneella. Joissain tapauksissa työkonetta varten pitää raivata erillinen kulkureitti, jotta koskelle päästään ja kosken rannoille voi olla tarpeen rakentaa luiska, jota pitkin kone pääsee turvallisesti koskeen ja sieltä pois. Myös koneiden kuljettaminen paikalle voi viedä aikaa ja rahaa, jos työkoneet tuodaan kaukaa. Tarkkaa hintaa koskikunnostuksille on vaikeata arvioida, mutta usein hinta on kunnostettavaa koskimetriä kohden luokkaa 100–200 €. Poltinkosken alaosan pituus on noin 300 metriä ja Käkelänkoski on noin 250 metriä.

Poltinjoen kalatien kunnostus voi olla paljon tavallista koskikunnostusta kalliimpi. Padon rakenteiden huomioiminen kalatien suunnittelussa ja toteutuksessa voi aiheuttaa

huomattavia lisäkustannuksia. Kalatien kunnostus olisi kuitenkin ensiarvoisen tärkeätä, koska nykyisellään kalatie on aivan liian jyrkkä useimmille kaloille ylitettäväksi. Kalatiekunnostuksen yhteydessä kannattaisi toteuttaa ehdotetut kalatien alla olevalla noin 30 metriä pitkällä alueelle ehdotetut poikastuotantoalue, kivikynnys ja alueen kalastusmahdollisuuksien parantaminen.

Pienempiä kunnostuksia kuten kutusoraikoiden perustamisia Poltinkosken yläosiin voidaan tehdä talkootyönä käsipelillä. Käsin tehtävästä kunnostuksesta käytetään termiä *Hartijokimenetelmä*. Tällöin työn hinnaksi tulee käytetyn soran ja kivimassan hinta sekä työtä ohjaavan asiantuntijan hinta. Lisäksi lapiot, kuokat sekä mahdolliset kahvitukset ym. voivat olla talkootyöhön liittyviä kustannuksia.

Virkistyskohteiden kehittämisen ja korjaamisen hinta riippuu paljon kohteesta ja siitä, mitä ja miten halutaan tehdä. Esimerkiksi esteettömienlaiturien hinnat liikkuvat useissa tuhansista jopa kymmeniin tuhansiin euroihin. Hintaan vaikuttaa paljon se mistä työ tilataan ja kuinka iso laituri halutaan rakentaa. Periaatteessa esteetön laituri voidaan toteuttaa talkootyönä, jos paikallisilta löytyy intoa ja osaamista laiturin rakentamiseen.

Kukkurankosken taukopaikan kunnostamisen kustannukset lienevät joitain tuhansia euroja plus paikkojen ylläpitokulut kuten roskien vieminen ja käymälän tyhjentäminen. Vääräjoen yläosissa Parkanon puolella sijaitsevan parkkipaikan kehittäminen mm. paremmalla polulla maksanee joitain tuhansia euroja.

Puiden poiston vuosihinta liikkunee tuhansissa euroissa, tosin aluksi hinta voi olla korkeampi, kun puumateriaalia on poistettavana useamman vuoden kertymän verran kerralla.

Kohteiden hankkeistamis- ja rahoitusmahdollisuudet vaihtelevat paitsi tapauskohtaisittain myös alueellisin rahoitusohjelmittain. Ajantasaista tietoa erilaisista vesistökunnostuksiin liittyvistä rahoituskanavista voi löytää mm. Uudenmaan ELY-keskuksen, ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämältä Vaikuta vesiin -sivustolta osoitteessa https://www.rahatpintaan.fi/

6. SUUNNITTELUTOIMISTON YHTEYSTIEDOT

KVVY Tutkimus Oy

Patamäenkatu 24, 33900 Tampere
www.kvvy.fi

Laatinut:

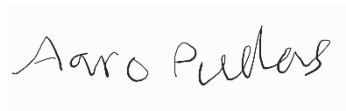

Aaro Pudas
suunnittelija, biolgi, FM
aaro.pudas@kvvy.fi
gsm 050 473 8011

Hyväksynyt:

Janne Pulkka
johtaja, suunnittelupalvelut
janne.pulkka@kvvy.fi
gsm 050 553 9554

7. VITTEET

Apajax Oy ja Maveplan Oy 2012 Kyrösjärveen pohjoisesta laskevien jokien kalatieselvitys 2012. Erkinaro H., Pautamo J. ja Alatalo H.

Hertta 13.10.2025 Suomen ympäristökeskus
https://wwwp2.ymparisto.fi/scripts/hearts/welcome.asp

Hämeen ympäristökeskus 1997 Aurejoen Kalataloudellinen kunnostussuunnitelma. Meisalmi T.

KVVY Tutkimus Oy 2023 Kyrösjärven kalataloudellinen tarkkailu vuonna 2022. Westermark A. Tutkimusraportti nro 723/23.

Kyppi.fi 26.9.2025 Museovirasto https://kartta.museoverkko.fi/?zoomLevel=2&coord=410112_6880256&mapLayers=17+100+default

Laji.fi 1.10.2025 Suomen lajitietokeskus. Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus.

Luonnonvarakeskus 2022 Majavanäytteet. https://www.luke.fi/sites/default/files/2022-04/Majan%C3%A4ytteiden%20ker%C3%A4%C3%A4minen%2C%20ohjeet.pdf

Maa- ja metsätalousministeriö 2023 Kansallinen rapustrategia 2023–2032. Ruokonen T., Erkamo E., Jussila J., Kirjavainen J. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2023:20. Helsinki

Paloniemi M. 2021 Kihniön kalatalousalueen käyttö ja hoitosuunnitelma 2022—2031

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2022 Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2022–2027. Alajoki H., Bilaletdin Ä., Honkanen S., Isid D., Kara P., Kerkkä V., Qvist L., Liukkonen H., Mäkynen A., Niemelä M., Nenonen N., Pelkonen P., Peltonen A.

Pirkanmaan kalatalouskeskus 2021 Kyrösjärven kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma vuosille 2022–2031. Kolari I. Pirkanmaan kalatalouskeskuksen tiedonantoja nro 70. Tampere 2021 ISBN 978-952-9856-68-8

Suomen ympäristökeskus 2010 Luonnonmukaisten ohitusuomien suunnittelu rakennetussa vesistössä - Lohen palauttaminen Oulujokeen. Järvenpää L. Jormola J., Tammela S. ISBN 978-952-11-3694-8

Sähköinen istutustietojärjestelmä 13.10.2025 https://www.suomi.fi/palvelut/verkkoasiointi/sahkoinen-istutustietojarjestelma-sahi-ely-keskus/e6ebe445-fc5e-4170-a72a-d44225075660

Sähkökoekalastusrekisteri 22.10.2025 Suomen ympäristökeskus https://wwwp2.ymparisto.fi/koekalastus_sahko/yhteinen/Login.aspx?ReturnUrl=%2fkoekalastus_sahko%2fyhteinen%2f

Vaasan hallinto-oikeus 2000 Länsi-Suomen vesioikeuspäätös 8/2000/2. Diaarinumero 200099170. Itkonen K., Sulkala M. ja Penttinen H.

Vemala 15.10.2025 WSFS-Vemala. Suomen Ympäristökeskus https://www.syke.fi/fi/palvelut/mallinnus-ja-laskenta/vesi-ja-merimallinnus/vesistomallijarjestelma

8. LIITTEET

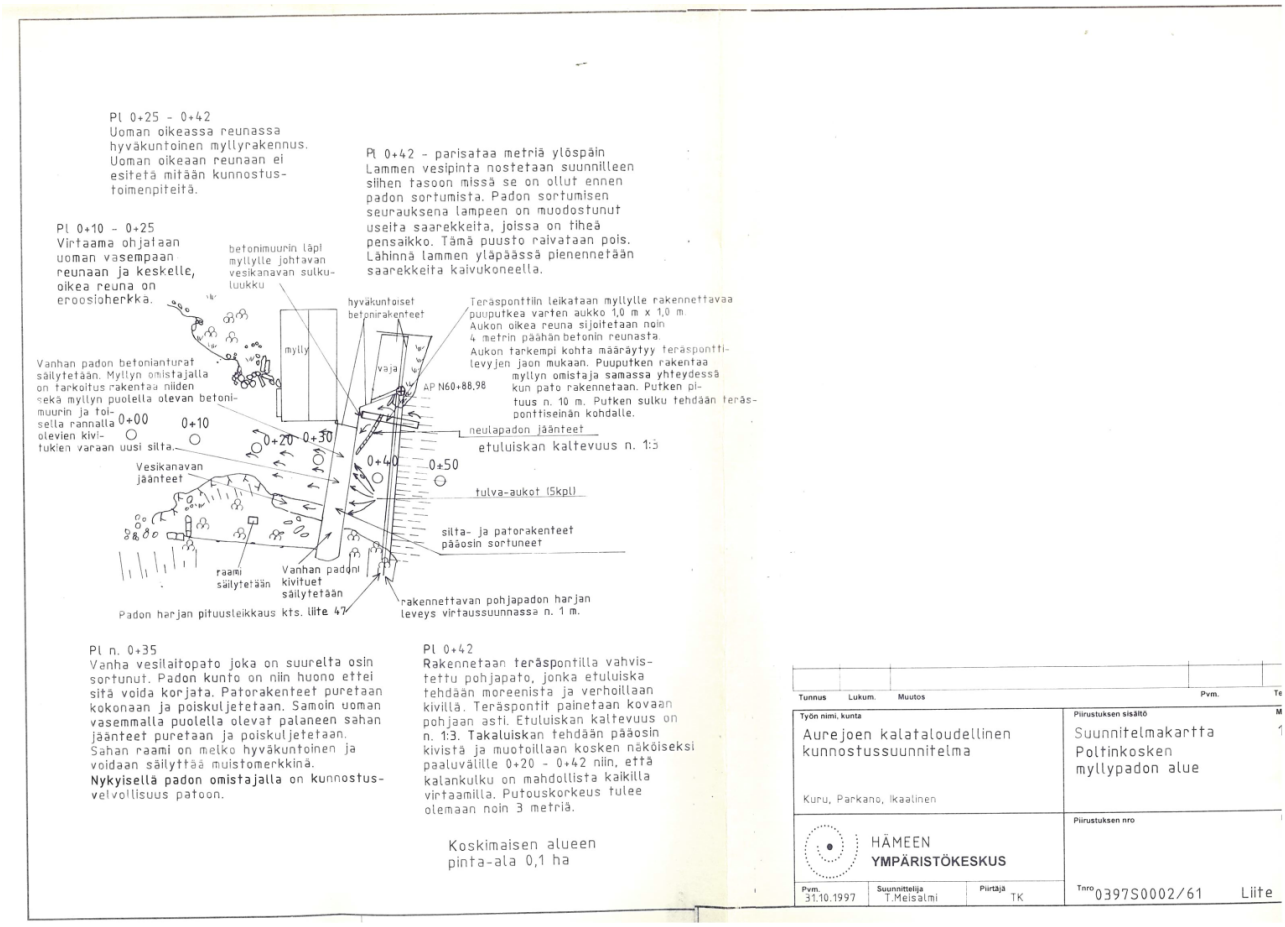

Liite 1. Kuva 1. Ote Hämeen ympäristökeskuksen suunnitelmasta 1997. Kuvassa on Poltinjoen pohjapadon suunnitelma ylhäältäpäin nähtynä. Suunnitelmaan on piirretty aukko, johon oli tarkoitus rakentaa myllylle menevä puuputki. Putkea ei havaittu 22.8.2025. Putkelle jätettyä aukkoa padossa voitaisiin hyödyntää kalatiekunnostuksessa.